

בספר בית ישראל מביא מהשפת אמת בשם החדושי הרי"ם שהשייכות של שקלים לכלאים הוא שכשנותנין מחצית השקל צריך שתהיה הנדבה ברצון ובלב שלם בלי כלאים של פניות ומחשבות זרות עכ"ד.

והוסיף בזה רבי אברהם נח קליין שיחי', דבפר' כי תשא (ל, טז) כתיב: "ולקחת את כסף הכפרים מאת בני ישראל וגו' והיה לבני ישראל לזכרון לפני ה' לכפר על נפשתיכם" והנה אחז"ל: אין "והיה" אלא לשון שמחה, וי"ל דהרמז הוא, כי הכפרה "לכפר על נפשתיכם" תבוא, אם יהיה "והיה", אז יהיה "לבני ישראל לזכרון לפני ה'", שהקב"ה יזכור את הנתינה בשמחה שבני ישראל נותנים, יותר מעצם הדבר שנותנים ודו"ק.

★★

במשנה: ועל הכלאים.

כתב הרע"ב: ורבותינו פירשו, דלאחר שגדלו הזרעים אפילו אחד באלף צריך לעקור הכל, דכל תרי מילי דכל חד לחודיה שרי ונאסרו על ידי תערובת לא שייך בהו ביטול עכ"ל. ותמה בתוס' יו"ט שהרי בשר בחלב שכל א' לחודי' שרי, ומ"מ אם נתערבו זב"ז ואינו נותן טעם שרי. והביא שמצא בתוס' ע"ז (דף ס"ה ע"ב) שהקשו כן, דמ"ש דחוט של צמר בבגד של פשתים לא בטל משום דכל אחד לחודי' שרי (והיינו כסברת רבותיו של הרע"ב) ואילו בשר בחלב כשאינו נותן טעם שרי. ותירצו התוס' דשאני בשר בחלב דדרך ביטול אסרה תורה, ואם אינו נותן טעם לאו דרך ביטול הוא.

והקשה בתוס' יו"ט דבזה מתורץ רק למה בשר בחלב בטל, אמנם אכתי תקשי להיפוך דנילף מבשר בחלב דגם היתר בהיתר בטל. ותירץ התוס' יו"ט דבשר בחלב חידוש הוא כדאמרינן בפ"ג דפסחים דכבוש שרי וביטול אסור, וא"א למילף מינה.

אמנם בשו"ת חתם סופר (או"ח סי' ק"ז ויו"ד סי' פ"ג) תירץ דאי אפשר למילף מבשר בחלב דיועיל ביטול רק בהתערבות כעין בשר בחלב דהיינו לח כלח, שומן בחלב וכדו', (דאם הבשר או הגבינה הוא בעין, הרי הוא ניכר ואינו בטל). משא"כ בבגד של כלאים, וכן כלאי זרעים שהוא יבש ביבש, ואינו מתערב א' בהשני, לא מהני ביטול בהיתר בהיתר.

ועיי"ש מה שהביא מהש"ך (יו"ד סי' רצ"ט) בשם הלבוש ומה שהשיג עליו הש"ך ומה שיישב החתם סופר.

ועיין עוד בביאור הגר"א (או"ח סי' תמ"ז ס"ק כ"א וכ"ב) מה שהביא באריכות מדברי הראשונים לענין ביטול היתר בהיתר בכלאי בגדים וכלאי זרעים וחמץ לפני פסח.

★★

במשנה: באחד באדר משמיעין כו' ועל הכלאים.

בטורי אבן (מגילה י"ג ע"ב) הביא מחלוקת ר' עקיבא וחכמים במועד קטן (ב' ע"ב) דלרבי עקיבא המקיים כלאים לוקה וחכמים חולקים ע"ז. וכתב בירושלמי (רפ"ח דכלאים) שמה ששנינו שם במשנה כלאי הכרם כו' אסורין מלזרוע ומלקיים, אתיא אפילו לרבנן דרבי עקיבא, דלכולי עלמא יש איסור תורה לקיים כלאים, ולא נחלקו רק אם לוקין עליו, דלחכמים לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו, ולרבי עקיבא לוקין עליו, ולפ"ז הא דמשמיעין על הכלאים אתיא ככולי עלמא.

אבל הביא מבבלי בסוגיא דע"ז (ס"ד ע"א) ומכות (כ"א ע"ב) דמחלוקת ר"ע ורבנן הוא במקיים ע"י מעשה, דגם ר"ע מודה דלאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו. וחכמים סוברים דליכא איסור כלל לקיים כלאים, ולפ"ז כתב דהא דמשמיעין על הכלאים לעקרו, הוא רק לרבי עקיבא דרבנן ליכא איסורא כלל.

(העיר בזה הגאון ר' יצחק דוד אלטר שליט"א: ובאמת י"ל דעכ"פ מדרבנן יש איסור לקיים ע"כ).

אמנם הרמב"ם (פ"א מהל' כלאים ה"ג) פסק דאסור לקיים כלאים, אבל אינו לוקה. וכתב שם הכסף משנה דס"ל כחכמים, ושהם סוברים דאסור לקיים כלאים, אלא דאינו לוקה דהוי לאו שאין בו מעשה, וכירושלמי הנ"ל. והביא שם י"מ כביאור הטורי אבן דלר"ע רק במקיים ע"י מעשה לוקה, ולרבנן ליכא איסורא כלל, וכן הביא שם בהגהות רעק"א (ברמב"ם פרנקל) מדברי התוס' בג' מקומות בש"ס דר"ע איירי במקיים ע"י מעשה, כגון שגדר מסביב להכלאים, וכמו שהביא שם במהר"י קורקוס מרש"י (ע"ז ס"ד).

אבל בשפת אמת (מגילה י"ג ע"ב) כתב דהא דמשמיעין על הכלאים אתיא ככולי עלמא, אף אם ליכא איסור בקיום